

6 JULI 2013

Koninklijk besluit houdende de in voetbalstadions na te leven veiligheidsnormen

Publicatie : 2013-07-15

ALBERT II, Koning der Belgen,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, gewijzigd bij de wetten van 10 maart 2003, 27 december 2004, 25 april 2007 en 14 april 2011, inzonderheid op de artikelen 3, 4, en 22, tweede lid, 3° ;

Gelet op het koninklijk besluit van 2 juni 1999 houdende de in voetbalstadions na te leven veiligheidsnormen, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 26 november 2002;

Gelet op het koninklijk besluit van 7 juli 1994 tot vaststelling van de basisnormen voor de preventie van brand en ontploffing waaraan nieuwe gebouwen moeten voldoen, gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 19 december 1997, 4 april 2003, 13 juni 2007, 1 maart 2009 en 12 juli 2012;

Gelet op de normen :

- NBN EN 1991-1-1 - Eurocode 1 : 2002 - Belastingen op constructies - Deel 1-1 : Algemene belastingen - Dichtheden, eigen gewicht en opgelegde belastingen voor gebouwen;
- NBN EN 1838 : 1999 - Toegepaste verlichtingstechniek - Noodverlichting;
- NBN D 51-006-1 : 2005 - Binnenleidingen voor commercieel butaan en propaan in gasfase op een werkdruk van maximum 5 bar en plaatsing van de verbruikstoestellen - Algemene bepalingen - deel 1 : Terminologie + Corrigendum;
- NBN D 51-006-2 : 2005 - Binnenleidingen voor commercieel butaan en propaan in gasfase op een werkdruk van maximum 5 bar en plaatsing van de verbruikstoestellen - Algemene bepalingen - deel 2 : Terminologie + Corrigendum;
- NBN D 51-006-3 : 2005 - Binnenleidingen voor commercieel butaan en propaan in gasfase op een werkdruk van maximum 5 bar en plaatsing van de verbruikstoestellen - Algemene bepalingen - deel 3 : Terminologie + Corrigendum;
- NBN EN 13200-1 : 2004 - Toeschouwersaccomodaties - Deel 1 : Criteria voor de inrichting van tribunes - Specificatie;
- NBN EN 13200-3 : 2006 - Toeschouwersaccomodaties - Deel 3 : Scheidingselementen - Eisen;
- NBN EN 13200-4 : 2007 - Toeschouwersaccomodaties - Deel 4 : Stoelen - product karakteristieken;
- NBN EN 13200-6 : 2006 - Toeschouwersaccomodaties - Deel 6 : demonteerbare (tijdelijke) tribunes;
- NBN EN 1021-1 : 2006 - Meubelen - Beoordeling van de ontvlambaarheid van beklede meubelen - Deel 1 : Smeulende sigaret als ontstekingsbron;
- NBN EN 1021-2 : 2006 - Meubelen - bepaling van de ontsteekbaarheid van beklede meubelen - Deel 2 : Equivalent van de lucifervlam als ontstekingsbron;
- NBN S23-002 : 2007 - Glaswerk;

Gelet op het advies HR/1292/09-001 van de Hoge Raad voor beveiliging tegen brand en ontploffing, gegeven op 1 april 2009;

Gelet op het gunstig advies van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 16 juni 2009;

Gelet op het vervullen van de vormvereisten voorgeschreven bij Richtlijn 98/34/EG van het

Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van de normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij;

Gelet op het advies 48.304/2 van de Raad van State, gegeven op 16 juni 2010;

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken,
Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1.

Voor de toepassing van dit besluit, wordt verstaan onder :

1° « de wet » : de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, gewijzigd bij de wetten van 10 maart 2003, 27 december 2004, 25 april 2007 en 14 april 2011;

2° « Voetbalcel » : de dienst zoals bedoeld in artikel 14 van het koninklijk besluit van 15 juni 1999 betreffende het veiligheids- en coördinatiebeleid naar aanleiding van voetbalwedstrijden, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 29 januari 2002;

3° « hulp- en interventiediensten » : zowel de politionele als niet-politionele diensten, zoals politie, brandweer, medische interventiediensten,...;

4° « compartiment » : zone op de tribune, begrensd door afscheidingen waardoor de doorgang van personen belet of beperkt wordt;

5° « tribunegebouw » : het geheel van een gebouw, al dan niet bestaande uit verschillende niveaus, waarop of waaraan een tribune is gebouwd, inclusief alle ruimten (al dan niet verlucht) en/of lokalen die er deel van uitmaken;

6° « niveau » : bouwlaag in een tribunegebouw, in het bijzonder de ruimte tussen een vloer en het daarboven liggend plafond;

7° « evacuatiweg » : weg die toelaat het stadion of diens onderdelen zoals de tribunes, de tribunegebouwen of andere constructies te verlaten. De evacuatiwegen kunnen bestaan uit geïntegreerde evacuatiwegen, horizontale evacuatiwegen, trappen, doorgangen, circulatiwegen of -ruimtes, inclusief alle uitgangen;

8° « horizontale evacuatiweg » : evacuatiweg met een maximale helling van 10 %;

9° « geïntegreerde evacuatiweg » : weg of trap binnen een tribune bestemd voor de circulatie binnen deze tribunes of voor de onmiddellijke evacuatie ervan;

10° « uitgang » : opening, deur of poort die de gelegenheid biedt om de compartimenten, de tribunes, tribunegebouwen, het stadion of andere constructies al dan niet in geval van nood te verlaten;

11° « doorgang » : opening of passage, onder meer onder de vorm van een geïntegreerde trap, die de gelegenheid biedt ergens doorheen te gaan;

12° « buitenomheining » : fysieke hindernis die de buitengrens vormt van het stadion ten opzichte van zijn omgeving;

13° « binnenomheining » : scheiding die de grens vormt tussen het speelveld en de aansluitende zone ervan enerzijds en de andere delen van het stadion anderzijds;

14° « aansluitende zone » : zone begrensd door het speelveld enerzijds en de binnenomheining anderzijds;

15° « doorgangseenheid » : minimale breedte die nodig geacht wordt voor de doorgang van één persoon. Deze bedraagt 60 cm;

16° « volledige theoretische nuttige breedte » : breedte zoals berekend op basis van het punt 4.3, § 2 van de bijlage van dit besluit;

17° « volledig vereiste nuttige breedte » : breedte gelijk aan 60 cm, vermenigvuldigd met het geheel aan doorgangseenheden onmiddellijk groter dan de volledige theoretische nuttige breedte;

- 18° « nuttige breedte » : de vrije breedte zonder enige hindernis tot op een hoogte van 2 m. Bij het bepalen van de nuttige breedte moet geen rekening worden gehouden met plinten of gelijkaardige uitkragingen voor zover deze niet meer dan 0,10 m bedragen en voor zover deze niet hoger dan 1 m boven de treden of boven de vloer zitten;
- 19° « hindernis » : object dat een belemmering vormt;
- 20° « controlepunt » : plaats waar de supporters onderworpen worden aan een oppervlakkige controle van kledij en/of bagage en/of waar de toegangsbewijzen en abonnementen worden gecontroleerd;
- 21° « verkooppunt » : commercieel verdeelpunt onder de vorm van een toog, kraam of lokaaltje met doorgeefluik, niet toegankelijk voor het publiek en gelegen binnen of buiten de stadiongebouwen;
- 22° « kantine, cafeteria » : lokaal, toegankelijk voor het publiek waarin er een mogelijkheid is tot consumptie van eten en/of drinken;
- 23° « reglement van inwendige orde » : reglement zoals bedoeld in artikel 10, 1° van de wet;
- 24° « installaties voor de toeschouwers » : inrichtingen die de organisator specifiek bestemd heeft voor de toeschouwers;
- 25° « bestaande stadions, constructies, tribunes of tribunegebouwen » : elk stadion of elke constructie, tribune of tribunegebouw waarvoor de stedenbouwkundige vergunning werd aangevraagd voor 1 juli 1999;
- 26° « nieuwe stadions, constructies, tribunes of tribunegebouwen » : elk stadion of elke constructie, tribune of tribunegebouw waarvoor de stedenbouwkundige vergunning werd aangevraagd vanaf 1 juli 1999 en voor de inwerkingtreding van het huidige besluit;
- 27° « nieuwste stadions, constructies, tribunes of tribunegebouwen » : elk stadion of elke constructie, tribune of tribunegebouw waarvoor de stedenbouwkundige vergunning wordt aangevraagd na de inwerkingtreding van het huidige besluit, alsook alle constructies en verbouwingen zonder vergunning waarvan de bouwdatum volgt op de inwerkingtreding van het huidige besluit;
- 28° « theoretische capaciteit » : de capaciteit bepaald volgens het punt 5.1, § 1 van de bijlage van dit besluit;
- 29° « evacuatiecapaciteit » : de capaciteit bepaald volgens het punt 5.1, § 2 van de bijlage van dit besluit;
- 30° « veiligheidscapaciteit » : de capaciteit zoals overeengekomen tussen de betrokken partijen in de overeenkomst bedoeld in artikel 5 van de wet of opgelegd omwille van veiligheidsredenen;
- 31° « lokaal » : afsluitbare ruimte;
- 32° « verluchte ruimte » : ruimte welke op een natuurlijke manier verlucht wordt en dit zowel door verluchtingsopeningen onderaan als bovenaan deze ruimte. De vrije oppervlakte en de plaats van deze verluchtingsopeningen zijn dermate uitgewerkt dat er geen rook- en warmteophoping in de ruimte zelf mogelijk is;
- 33° « trapkoker » : omsloten ruimte waarin zich een trap bevindt;
- 34° « leuning » : zijdelingse trapleuning;
- 35° « overloop van trappen » : platform geïntegreerd in een trap dat al dan niet een overgang biedt tot een ander gedeelte van de tribune, het tribunegebouw of de constructie;
- 36° « centrale leuning » : leuning aangebracht in het midden van een trap;
- 37° « rijen » : gradins of treden waaruit de tribunes zijn opgebouwd. In staantribunes hebben gradins een staanfunctie, in zittribunes zijn ze bezet met zitjes;
- 38° « verhoogde tribune » : tribune waarvan de circulatieweg vooraan zich op een hoogte bevindt van één meter of meer vanaf het grondniveau;
- 39° « tijdelijke tribune » : elke tribune die, vanwege de aard van de gebruikte materialen en door haar structuur en opstelling, bedoeld is om deze gedurende een begrensde periode te

gebruiken;

40° « tijdelijke installatie » : elke installatie die, vanwege haar finaliteit, de aard van de gebruikte materialen en door haar structuur en opstelling, bedoeld is om deze gedurende een begrensde periode te gebruiken;

41° « structurele elementen » : de bouwelementen die de stabiliteit van het geheel of van een gedeelte van een constructie, tribune of tribunegebouw verzekeren;

42° « bouwelementen » : elementen gevormd uit één of meerdere bouwmaterialen met het doel in het gebouw een dragende en/of een scheidende functie te vervullen;

43° « loge/skybox/businessseats » : verwarmde binnenruimte met een rechtstreeks zicht op het speelveld, maar die afgesloten of afgescheiden is van de naburige ruimtes;

44° « buitenseats of buitenterras » : zone met rechtstreeks zicht op het speelveld die in verbinding staat met een verwarmde binnenruimte, beide van elkaar gescheiden door een vaste wand met toegangsopening;

45° « zitje » : individueel stoeltje, bestaande uit één geheel of uit gescheiden onderdelen, direct of indirect verankerd op rijen in tribunes;

46° « seat » : verankerde en gestoffeerde stoel, al dan niet voorzien van armleuningen, geplaatst op rijen in tribunes, buitenterrassen, loges of business-seats.

Art. 2.

Elk stadion gebruikt voor de organisatie van een voetbalwedstrijd moet voldoen aan de normen gedefinieerd in de bijlage van dit besluit.

Volgende punten, opgenomen in de bijlage bij dit besluit, worden uitgelegd in de overeenkomst bedoeld in artikel 5 van de wet :

1° Punt 1.1 wat betreft de ligging van de parkeerruimten voor de hulp- en interventiediensten;

2° Punt 1.3 wat betreft de ligging van de parkeerruimten voor de media;

3° Punt 1.4 wat betreft de ligging van de buitenomheining en de uitgangen in deze omheining;

4° Punt 1.5 wat betreft het aantal punten voor de verkoop van toegangsbewijzen;

5° Punt 2 wat betreft de ligging van alle toegangswegen tot het stadion, de tribunegebouwen en de tribunes, die de hulp- en interventiediensten in geval van een dringende tussenkomst dienen te gebruiken;

6° Punt 3.2.2, § 1, 4°, tweede lid, wat betreft het type en de hoogte van de binnenomheining;

7° Punt 3.2.2, § 2 wat betreft de plaatsen waar de waarschuwingsborden worden aangebracht;

8° Punt 3.2.3, § 4 wat betreft de nummering van de evacuatiepoorten naar het speelveld;

9° Punt 5.1 wat betreft de theoretische capaciteit, de evacuatiecapaciteit en de veiligheids capaciteit van de verschillende ruimtes en installaties toegankelijk voor het publiek. Wat betreft de evacuatiecapaciteit dient een gedetailleerde berekening van deze capaciteit per compartiment, ruimte of installatie te worden vermeld;

10° Punt 5.5, § 1 wat betreft de aanduiding van de compartimenten op de tribunes;

11° Punt 5.5, § 2, 2°, eerste lid, wat betreft de aard van de niet verticaal opgetrokken scheidingen tussen de supporters van de thuisploeg en die van de bezoekende ploeg;

12° Punt 6.5, 6° wat betreft het aantal, de aard en de plaats van de blusmiddelen;

13° Punt 7.2, 3° wat betreft het aantal sanitaire installaties voor dames en heren per compartiment;

14° Punt 7.4.1, 2° wat betreft het aantal vaste telefoonlijnen in het commandolokaal;

15° Punt 7.4.2, vierde lid, wat betreft de inrichting en de voorziene communicatiemiddelen van het commandolokaal;

16° Punt 7.4.3 wat betreft de oppervlakte van het commandolokaal;

17° Punt 7.6 wat betreft het aantal, de ligging en de uitrusting van de lokalen voor voorlopige hechtenis;

18° Punt 7.7 wat betreft de ligging, het aantal, de oppervlakte en de uitrusting van de EHBO-

lokalen, bestemd voor het publiek;

19° Punt 9.3, 2° wat betreft de aangebrachte voorzieningen ten behoeve van de permanente werking van de communicatie- en controlefuncties in het commandolokaal bij het uitvallen van de normale elektrische voeding;

20° Punt 10, tweede lid, wat betreft de aangebrachte voorzieningen ten behoeve van de permanente werking van de omroepinstallatie bij het uitvallen van de normale elektrische voeding;

21° Punt 12 wat betreft de voorzieningen voor het onthaal en de evacuatie van en voor de hulpverlening aan personen met een beperking.

Art. 3.

Worden beschouwd als niet voor het publiek toegankelijke plaatsen in de zin van artikel 22, tweede lid, 3° van de wet :

1° elke zone die door de organisator van een voetbalwedstrijd als zodanig is aangegeven in het reglement van inwendige orde en/of die hij duidelijk zichtbaar gemaakt heeft door een adequate signalisatie of door haar duidelijk af te bakenen;

2° elke zone die door de bevoegde dienst binnen het kader van haar wettelijke of reglementaire opdrachten als dusdanig werd aangeduid.

Art. 4.

§ 1. Voor de stadions waar nationale en/of internationale voetbalwedstrijden worden gespeeld, zendt de organisator in de loop van de maand juni van elk jaar volgende documenten toe aan de Voetbalcel en de burgemeester van de gemeente waar het stadion is gelegen :

1° een gedetailleerd verslag opgesteld door de territoriaal bevoegde brandweerdienst, niet ouder dan één jaar. Dit rapport vermeldt welke normen niet zijn nageleefd, in het bijzonder inzake brandvoorkoming. De organisator richt daartoe tijdig een schriftelijke aanvraag aan de burgemeester;

2° een verslag niet ouder dan één jaar, met betrekking tot de stabiliteit van het stadion en zijn onderdelen. De organisator laat dit verslag opstellen door een neutraal expert, voorafgaandelijk goedgekeurd door de Voetbalcel. Uit het verslag blijkt of aan de garanties inzake stabiliteit voorzien in de bijlage van dit besluit voldaan wordt.

§ 2. Voor de stadions waar nationale en/of internationale voetbalwedstrijden worden gespeeld, laat de organisator, naast een jaarlijkse visuele expertise, een meer grondige expertise met bijbehorende proeven uitvoeren door een neutraal expert, voorafgaandelijk goedgekeurd door de Voetbalcel. Deze expertise gebeurt om de drie jaar. De grondige expertise kan eerder plaatsvinden wanneer de visuele jaarlijkse expertise de noodzakelijkheid ervan aantoont. Ingeval een club promoveert naar tweede nationale afdeling, gebeurt de expertise voorafgaand aan het begin van de nieuwe competitie. De grondige expertise omvat de controle van de naleving van de normen inzake weerstand en gebruiksbelasting bedoeld in de bijlage van dit besluit, en eveneens een controle van de structurele elementen van de tribunes, tribunegebouwen of gedeelten ervan, indien nodig met demontage van de afscherming die deze structurele elementen onzichtbaar maken.

In de loop van de maand juni, of onmiddellijk na ontvangst van het verslag ingeval van promotie van een club naar tweede nationale afdeling, zendt de organisator het verslag met de resultaten van deze grondige expertise toe aan de Voetbalcel en de burgemeester van de gemeente waar het stadion gelegen is.

Voor tribunes, tribunegebouwen of gedeelten ervan waarvan de ouderdom vanaf de dag van ingebruikname of de voorlopige oplevering de 10 jaar niet overschrijdt, wordt de uitvoering van de proeven op de gebruiksbelasting in het kader van de grondige expertise opgeschort, tenzij de visuele expertise de noodzakelijkheid ervan aantoont.

§ 3. Wanneer uit het verslag opgesteld in het kader van een controle uitgevoerd door de brandweerdienst of van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit, voldoende elementen blijken die de noodzaak van het uitvoeren van een stabiliteitsonderzoek aantonen, kan de Minister van Binnenlandse Zaken de organisator van een voetbalwedstrijd gelasten een visueel en/of een grondige expertise te laten uitvoeren zoals bedoeld in § 2, eerste lid van dit artikel, en dit op kosten van de organisator. Deze expertise wordt uitgevoerd binnen de door de Minister van Binnenlandse Zaken opgelegde termijn.

§ 4. De organisator van een voetbalwedstrijd geeft onverwijld een gepast gevolg aan de opmerkingen opgenomen in de verslagen van de expertises vermeld in § 1, § 2 en § 3 van dit artikel en aan de opmerkingen gemaakt door de verschillende keuringsorganismen.

Art. 5.

§ 1. Binnen zijn bevoegdheid en op eensluidend advies van de Afwijkingscommissie bedoeld onder § 4, kan de Minister van Binnenlandse Zaken op verzoek van de organisator van een voetbalwedstrijd of de eigenaar van het stadion, afwijkingen voor bepaalde of onbepaalde duur toestaan van de normen vastgelegd in de bijlage van dit besluit.

De afwijking die is toegestaan voor een onbepaalde duur heeft betrekking op de bestaande toestand op het ogenblik van de afwijkingsaanvraag en voor zover er geen verbouwing of aanpassing meer wordt uitgevoerd na het toestaan van de afwijking.

§ 2. De organisator van een voetbalwedstrijd of de eigenaar van het stadion motiveert zijn aanvraag en vermeldt hierbij concrete en gedetailleerde alternatieve veiligheidsmaatregelen met het oog op het bereiken van een gelijkwaardig veiligheidsniveau. De beoordeling van deze alternatieve veiligheidsmaatregelen door de Afwijkingscommissie wordt opgenomen in het eensluidend advies met betrekking tot de afwijkingsaanvraag.

Voor het toekennen van deze afwijkingen beoordeelt de Minister van Binnenlandse Zaken de door de aanvrager voorgestelde alternatieve veiligheidsmaatregelen en de weerslag ervan op de veiligheid van de toeschouwers.

§ 3. Indien de alternatieve veiligheidsmaatregelen of de door de Minister van Binnenlandse Zaken opgelegde voorwaarden tot het bekomen van een afwijking niet worden nageleefd, vervallen deze afwijkingen van rechtswege.

§ 4. Onder het voorzitterschap van de Voetbalcel wordt een Afwijkingscommissie opgericht. De Afwijkingscommissie heeft tot taak de Minister van Binnenlandse Zaken te adviseren omtrent de in § 1 en § 2 vermelde afwijkingsaanvragen en alternatieve veiligheidsmaatregelen, ingediend na de inwerkingtreding van het huidige besluit. Het advies van de Afwijkingscommissie is voor de Minister van Binnenlandse Zaken niet verplicht en niet bindend.

De Afwijkingscommissie bestaat minstens uit volgende personen :

- een lid van de Voetbalcel, die fungeert als voorzitter;
- een afgevaardigde van de Minister van Binnenlandse Zaken;
- een afgevaardigde van de federale politie;
- een afgevaardigde van de lokale politie;
- een afgevaardigde van de organisatoren van voetbalwedstrijden en/of de overkoepelende sportbond;
- een afgevaardigde van de Directie Brandpreventie van de FOD Binnenlandse Zaken;
- een expert gespecialiseerd op het vlak van stabiliteit en veiligheid van gebouwen;
- een afgevaardigde van een brandweerdienst.

De leden van de Afwijkingscommissie worden door de Minister van Binnenlandse Zaken aangeduid op basis van hun deskundigheid inzake de veiligheidsnormen bij voetbalwedstrijden.

De Afwijkingscommissie komt bijeen op uitnodiging van de Voetbalcel.

De Voetbalcel of de Afwijkingscommissie kunnen voor de uitoefening van hun taken advies inwinnen bij elke natuurlijke persoon, dienst of instantie die zij bevoegd achten, en die zij tevens op de bijeenkomst van de Afwijkingscommissie kunnen uitnodigen.

Aan de leden van de Afwijkingscommissie kan door de Voetbalcel ook gevraagd worden een schriftelijk advies te geven.

De Afwijkingscommissie brengt een gemotiveerd schriftelijk advies uit.

De leden van de Afwijkingscommissie zijn gebonden door het vertrouwelijk karakter van de behandelde dossiers.

§ 5. Alle afwijkingen toegestaan en/of verlengd krachtens het koninklijk besluit van 2 juni 1999 houdende de in voetbalstadions na te leven veiligheidsnormen, blijven van toepassing overeenkomstig de termen, voorwaarden en termijnen die door de Minister van Binnenlandse Zaken werden bepaald.

Art. 6. Het koninklijk besluit van 2 juni 1999 houdende de in voetbalstadions na te leven veiligheidsnormen gewijzigd door het koninklijk besluit van 26 november 2002, wordt opgeheven.

Art. 7.

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2014.

De punten 1.4, tweede en derde lid, 3.2.2, 3.2.3, 6.3, 5°, c, 3de en 4de streepje, 7.5, 7.7, § 3, 1°, f, g, h, i en j, 9.3, 2° voor wat betreft de modems voor telefoonverkeer en alle controlefuncties in het commandolokaal en 10, tweede lid van de bijlage van dit besluit treden in werking binnen de 9 maanden vanaf de dag waarop dit besluit in werking treedt.

De punten 4.6.2, tweede lid, 5.2, § 1, 6°, 5.2, § 2, eerste lid, 5.3, § 1, 1°, derde lid, 5.3, § 2, tweede lid, 5.5, § 2, 3°, 6.3, 1°, b, voor wat betreft de afzonderlijk opgestelde distributietransformatoren, 6.3, 2°, 6.3, 3°, 6.3, 5°, c, 1ste streepje, voor wat betreft de verkooppunten in of in de nabijheid van tribunegebouwen, 6.5, 7°, 7.4.1, tweede lid, 7°, 7.8, en 12 van de bijlage van dit besluit, treden in werking binnen de 12 maanden vanaf de dag waarop dit besluit in werking treedt.

De punten 7.4.2, tweede lid en 9.2, 1°, a, voor wat betreft de lichtsterkte in de tribunes en in de evacuatiewegen, van de bijlage van dit besluit, treden in werking binnen de 18 maanden vanaf de dag waarop dit besluit in werking treedt.

Art. 8.

Onze Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, op 6 juli 2013.

ALBERT

Van Koningswege :

De Minister van Binnenlandse Zaken,

Mevr. J. MILQUET

Bijlage bij het koninklijk besluit houdende de in voetbalstadions na te leven veiligheidsnormen

1. Buiteninrichting van stadions

1.1. Parkeerruimten voor de hulp- en interventiediensten

Parkeerruimten gereserveerd voor de hulp- en interventiediensten worden voorzien en duidelijk aangegeven, zowel binnen als buiten de omheining van het stadion, in overleg met de betrokken diensten.

Binnen de omheining van het stadion worden ze voorzien in de nabijheid van de lokalen bestemd voor deze diensten en beschikken ze over een uitgang die steeds wordt vrijgehouden. De parkeerruimten mogen de evacuatiewegen voor de toeschouwers niet belemmeren.

1.2. Parkeerruimten voor toeschouwers

De parkeerruimten bestemd voor de toeschouwers zijn duidelijk gesignaleerd.

Zij zijn zo gelegen dat elke confrontatie tussen supporters van de thuisploeg en van de bezoekende ploeg wordt vermeden.

De signalisatie laat een kanalisatie naar de aangeduide ingangen toe, in overeenstemming met de compartimenten van het stadion.

1.3. Parkeerruimten voor de media

Er worden parkeerruimten voorbehouden voor de media, op zodanige wijze dat elke interferentie met de activiteiten van de hulp- en interventiediensten wordt vermeden.

De parkeerruimten mogen de evacuatiewegen voor de toeschouwers niet belemmeren.

1.4. Buitenomheining

De buitennomheining is ontworpen om elk ongecontroleerd binnendringen van personen, voorwerpen of materialen te beletten.

De som van de vereiste nuttige breedte van de uitgangen in de buitennomheining wordt berekend volgens de berekeningsmethode vervat onder het punt 4.3. van deze bijlage.

De verdeling van deze uitgangen in de buitennomheining gebeurt in samenspraak met de hulp- en interventiediensten.

1.5. Punten voor de verkoop van toegangsbewijzen en controlepunten

Er worden voldoende verkooppunten van toegangsbewijzen en voldoende controlepunten voorzien en geopend, teneinde een vlotte doorstroming te waarborgen. Deze verkoop- en controlepunten verlenen uitsluitend toegang tot de overeenstemmende zones.

De verkooppunten zijn minstens 15 m van de controlepunten verwijderd. De verkoop- en controlepunten zijn zo ingericht zodat er zich geen twee personen gelijktijdig kunnen aanmelden.

Per zone worden de controlepunten zo ingericht dat ze de toeschouwers kunnen kanaliseren en een effectieve en snelle controle van de toegangsbewijzen en een oppervlakkige controle van kledij en bagage zoals bedoeld in artikel 13 van de wet, mogelijk maken.

De signalisatie van de verkoop- en controlepunten is duidelijk en ondubbelzinnig.

1.6. Verplichte borden aan de ingang van het stadion

1° Het reglement van inwendige orde hangt duidelijk leesbaar uit aan de buitenkant van het

stadion, in de onmiddellijke nabijheid van elke ingang.

2° Dit reglement van inwendige orde wordt vergezeld van een bord met pictogrammen van voorwerpen die in het stadion verboden zijn.

De lijst van de verboden voorwerpen en de bijzonderheden inzake de uitvoering van het bord, worden bepaald door de Minister van Binnenlandse Zaken. De organisator kan op dit bord andere verboden voorwerpen toevoegen.

3° Boven elke ingang vermeldt een bord dat elke persoon die het stadion betreedt, zich verbindt tot het naleven van het reglement van inwendige orde.

4° De grootte van de woorden en de cijfers in de tekst van het reglement en het bord waarvan sprake in de hierboven vermelde punten 1° en 3°, worden bepaald in het punt 8.4, § 1 van deze bijlage.

2.

Tussenkoms van de hulp- en interventiediensten in de tribunes en tribunegebouwen
Vanaf het openbaar wegennet en de parkeerruimten voor de voertuigen van de hulp- en interventiediensten maken toegangswegen een snelle en rechtstreekse tussenkomst van de hulp- en interventiediensten in de tribunes en tribunegebouwen mogelijk. Deze diensten hebben de mogelijkheid om met hun voertuig het speelveld of de aansluitende zones te bereiken.

De toegangswegen zijn voorzien van een duidelijke en volledige signalisatie en zijn aangelegd in overleg met deze hulp- en interventiediensten.

3. Binneninrichting van stadions

3.1. Zones, gebouwen en technische uitrustingen niet toegankelijk voor het publiek

3.1.1.

De zones en gebouwen waartoe de toeschouwers geen toegang hebben, zijn duidelijk als zodanig aangegeven.

3.1.2.

Technische uitrustingen en technische lokalen worden beschermd tegen oneigenlijk gebruik, beklimming en vernieling, onder meer door het werpen van voorwerpen.

3.2. Binnenomheining

3.2.1.

§ 1. Elk stadion is voorzien van een binnenomheining die een zichtbare scheiding vormt ten aanzien van het speelveld en diens aansluitende zone.

§ 2. De binnenomheining is zo ontworpen dat deze bij normaal gedrag van toeschouwers geen verwondingen kan veroorzaken, en is zo geplaatst dat deze geen belemmering vormt voor de normale evacuatie van de toeschouwers binnen de tribunes en de gedwongen evacuatie van de toeschouwers naar het speelveld toe.

§ 3. De organisatoren van nationale en internationale voetbalwedstrijden respecteren de punten 3.2.2 en 3.2.3.

3.2.2.

§ 1. De volgende voorschriften worden gerespecteerd, in functie van de gebruikte middelen :

1° verhoogde zittribune : een borstwering van 1,10 m;

2° greppel : een breedte van 1,50 m en een diepte van 2 m vanaf de grond. Daarenboven

wordt een borstwering met een hoogte van 1,10 m voorzien;

3° versperring in de breedte en elke andere versperring die een gelijkwaardige veiligheid biedt : een volledig dossier dienaangaande wordt voorafgaandelijk aan de Minister van Binnenlandse Zaken voor goedkeuring toegezonden;

4° binnenomheining gerealiseerd door een ander middel :

a) de binnenomheining heeft minstens een hoogte van 1 m;

b) de binnenomheining kan op een hoogte van 1 m weerstaan aan een drukkracht van 4 kN/lopende meter. De proeven die plaatsvinden bij het bepalen van deze weerstand, worden uitgevoerd met een proefbelasting van 20 % bovenop de theoretisch vereiste kracht.

Het type binnenomheining en de hoogte ervan worden bepaald in de overeenkomst zoals bedoeld in artikel 5 van de wet.

§ 2. De organisator brengt minimaal op de plaatsen vastgelegd in de overeenkomst zoals bedoeld in artikel 5 van de wet, een waarschuwingsbord aan met de vermelding : « Het ongeoorloofd overschrijden van de binnenomheining wordt gesanctioneerd met een stadionverbod van minimum 2 jaar en een geldboete van minimum 1.000 euro ». De grootte van de letters in de tekst op dit bord waarvan sprake in deze paragraaf, wordt bepaald in het punt 8.4, § 2 van deze bijlage.

3.2.3.

§ 1. Met uitzondering van verhoogde tribunes, zijn poorten naar het speelveld toe verplicht, en dit ongeacht de hoogte van de binnenomheining.

§ 2. Er is minstens één poort per compartiment en drie per zijde.

Bij een capaciteit van de installaties van minder dan 2 000 toeschouwers per zijde en voor zover deze installaties niet uit meer dan 2 compartimenten bestaan, zijn 2 poorten per zijde voldoende.

§ 3. De minimale nuttige breedte van de poorten is 2 m. De poorten worden over hun volle oppervlakte in een opvallende en contrasterende kleur aangeduid. Deze kleur is dezelfde in gans het stadion.

Behalve in de gevallen waarbij de geïntegreerde trappen onderaan de tribune een directe aansluiting vinden op de poorten, worden poorten met een hoogte van minder dan 1,80 m aangegeven door een goed verankerd en onplooibaar metalen baken in dezelfde kleur met een hoogte van minstens 2,50 m, geplaatst naast deze evacuatiepoort.

§ 4. De poorten worden duidelijk en volgens een logisch systeem genummerd. Deze nummering is zichtbaar vanuit de commandopost, en dit eventueel met behulp van de camera's.

§ 5. De poorten draaien naar het speelveld toe met een minimale hoek van 135°. Eventuele verschillen ter hoogte van het grondniveau worden geëffend of uitgewerkt met een trede of trap.

§ 6. De poorten worden voorzien van een sluitingssysteem, van het « container » type of een gelijkaardig systeem, dat bruikbaar is in alle omstandigheden en dat steeds ontgrendeld kan worden door een eenvoudig manoeuvre zonder gevaar voor degene die het uitvoert van op de zijde van het speelveld. De poorten bestaan uit één vleugel. Een vergrendeling met sleutel of ketting is niet toegelaten.

Poorten in de binnenomheining kunnen minstens van op het speelveld of de aansluitende zones geopend worden.

§ 7. Hindernissen of obstakels die een vlotte evacuatie naar het speelveld belemmeren, zijn verboden.

§ 8. Voor de nieuwste tribunes sluit elke geïntegreerde trap in de tribune aan op een poort naar het speelveld toe, zelfs indien er zich tussen deze trap en de poort een evacuatieweg bevindt.

§ 9. Met deze poorten wordt geen rekening gehouden bij de berekening van het aantal en de totale nuttige breedte van de uitgangen van het stadion.

4. Circulatie en evacuatie van toeschouwers

4.1. Deuren, poorten en hekken in de evacuatiewegen

§ 1. Alle deuren, poorten en hekken in de evacuatiewegen draaien altijd en onmiddellijk in vluchtrichting. Is dit niet het geval, dan worden zij in open stand met een slot vergrendeld. De deuren, poorten en hekken in de evacuatiewegen mogen geen hindernis vormen voor een andere evacuatieweg.

De vrije circulatie van hulp- en interventiediensten is permanent mogelijk.

Huidige paragraaf is van toepassing vanaf de opening tot het sluiten van het stadion.

§ 2. Schuifdeuren en (rol)luiken in de evacuatiewegen zijn slechts toegelaten indien zij van bij de opening tot het sluiten van het stadion in open stand met een slot worden vergrendeld.

Tourniquetsystemen in de evacuatiewegen zijn verboden.

4.2. Uitgangen

1° Elk compartiment binnen een tribune beschikt minstens over 2 afzonderlijke uitgangen die toegang geven tot een evacuatieweg buiten of onder deze tribune.

2° In de nieuwste stadions wordt het aantal uitgangen per compartiment en het aantal uitgangen op de evacuatiewegen in de constructies en tribunegebouwen, bepaald als volgt :

a) tot een capaciteit van 499 personen : minstens 2 uitgangen;

b) vanaf een capaciteit van 500 personen, volgens de volgende formule :

het aantal uitgangen = $2 + n$ uitgangen, waarbij n het geheel getal is onmiddellijk groter dan de deling van de theoretische capaciteit van het betrokken gedeelte door 1 000.

3° Op de tribunes mag geen enkele toeschouwer zich op meer dan 30 m van een uitgang bevinden.

4.3. Berekening van de breedte van de evacuatiewegen

§ 1. De nuttige breedte van de evacuatiewegen bedraagt minimum 1,20 m.

Voor de geïntegreerde evacuatiewegen op bestaande tribunes wordt een breedte van 80 cm toegestaan.

§ 2. Volledige theoretische nuttige breedte

1° De volledige theoretische nuttige breedte van de evacuatiewegen wordt berekend conform de volgende berekeningswijze :

a) voor een gelijkgrondse evacuatie, is de breedte ten minste gelijk, in centimeters, aan het aantal personen die deze evacuatieweg dient te gebruiken;

b) voor een dalende evacuatie, is de breedte ten minste gelijk aan de totale nuttige breedte nodig voor de gelijkgrondse evacuatie, vermenigvuldigd met 1,25;

c) voor een stijgende evacuatie, is de breedte ten minste gelijk aan de totale nuttige breedte nodig voor de gelijkgrondse evacuatie, vermenigvuldigd met 2.

2° Wanneer evacuatiewegen over hun ganse lengte permanent verlucht zijn, kunnen op de volledige theoretische nuttige breedte van deze evacuatiewegen, bekomen in functie van hogerstaande berekeningswijze, volgende reductiefactoren worden toegepast :

a) reductiefactor 5 voor de bestaande stadions, constructies, tribunes en tribunegebouwen;

b) reductiefactor 3 voor de nieuwe en de nieuwste stadions, constructies, tribunes en tribunegebouwen.

Er mag geen reductiefactor worden toegepast op de volledige theoretische nuttige breedte van evacuatiewegen die niet over hun ganse lengte permanent verlucht zijn. Hetzelfde geldt voor trapkokers, voor zover ze niet permanent verlucht zijn.

§ 3. Volledig vereiste nuttige breedte

1° Voor de nieuwste stadions, constructies, tribunes en tribunegebouwen wordt ten allen tijde rekening gehouden met de volledig vereiste nuttige breedte.

De nuttige breedtes van de evacuatiewegen mogen in dit geval niet meer dan één doorgangseenheid van elkaar verschillen.

2° Voor de bestaande en nieuwe stadions, constructies, tribunes en tribunegebouwen is de volledig vereiste nuttige breedte gelijk aan de volledige theoretische nuttige breedte.

3° De volledig vereiste nuttige breedte is groter of gelijk aan de volledig theoretische nuttige breedte.

§ 4. Indien verschillende evacuatiewegen uitgeven op één enkele evacuatieweg, wordt de volledig vereiste nuttige breedte van deze enkele evacuatieweg steeds berekend op basis van de som van het aantal gebruikers van de verschillende evacuatiewegen die erop uitgeven. Indien de evacuatiewegen versmallen, gebeurt de overgang over een voldoende afstand om stremmingen te voorkomen.

§ 5. Bij de berekening van de volledig theoretische of vereiste nuttige breedte van de evacuatiewegen mag enkel rekening worden gehouden met de uitgangen van minstens 1,20 m breed. De poorten in de binnenomheining worden bij deze berekening buiten beschouwing gelaten.

4.4. Hindernissen

Op de plaats van de uitgangen en in de evacuatiewegen op de tribunes en in en rond de tribunegebouwen mag zich geen enkele hindernis bevinden.

Geen enkel verkooppunt mag de doorgang belemmeren op de trappen en in de evacuatiewegen, noch de vereiste nuttige breedte ervan verminderen.

De oppervlakte van de te betreden zones en evacuatiewegen in de stadions, constructies, tribunes en tribunegebouwen, mag geen risico opleveren op slippen of struikelen, en dit in alle omstandigheden.

In de niet overdekte zones en op de plaatsen gelegen in open lucht is de afwatering optimaal.

4.5. Hoogtes en hellingen

§ 1. Borstweringen

1° Op elk punt in het stadion waar er risico tot vallen bestaat, is een borstwering voorzien van minstens 1,10 m hoogte.

2° Voor zover ze niet bestaan uit een wand, worden borstweringen op halve hoogte te voorzien van een tussenstang en onderaan van een plint of stootband van minstens 15 cm hoog. Ze zijn op die manier uitgevoerd en/of aangepast opdat kinderen er niet door kunnen vallen. De borstweringen kunnen geen verwondingen veroorzaken en staan een vlotte evacuatie niet in de weg.

3° Borstweringen kunnen op het hoogste punt weerstaan aan een kracht van 3 kN/lopende meter. De proeven die plaatsvinden bij het bepalen van hun weerstand, worden uitgevoerd met een proefbelasting van 20 % bovenop de theoretisch vereiste kracht.

§ 2. Hellingen

1° De hellingshoek van nieuwe tribunes mag maximum :

- a) 37° bedragen voor wat betreft tribunes met zitplaatsen;
- b) 35° bedragen voor wat betreft tribunes met staanplaatsen.

2° De hellingshoek van de nieuwste tribunes mag maximum :

- a) 35° bedragen voor wat betreft tribunes met zitplaatsen;
- b) 25° bedragen voor wat betreft tribunes met staanplaatsen.

3° De hellingsgraad van de horizontale circulatiewegen mag maximaal 10 % bedragen. Wordt

de maximaal toegelaten hellingsgraad overschreden, dan wordt de helling uitgewerkt met traptreden.

4.6. Treden en trappen

4.6.1.

Trappen worden minstens om de 17 treden onderbroken door een platform, dit met uitzondering van de geïntegreerde trappen op een tribune.

De aantrede van de treden van trappen en geïntegreerde trappen bedragen minstens 25 cm. De optrede bedraagt maximaal 20 cm.

In de nieuwste tribunes en tribunegebouwen mag de helling van de trappen en de geïntegreerde trappen de hellingsgraad voor de nieuwste zittribunes, zoals vermeld onder het punt 4.5, § 2, 2° van deze bijlage, niet overschrijden.

4.6.2.

Trappen zijn langs beide zijden voorzien van een veilig aangehechte leuning op een minimumhoogte van 75 cm.

De overlopen van trappen worden voorzien van een borstwering waarvan de hoogte en de uitvoering beantwoorden aan de vereisten vermeld in het punt 4.5, § 1 van deze bijlage.

Trappen breder dan 2,40 m worden door één of meerdere centrale leuningen in verscheidene delen gescheiden, daarbij rekening houdend met de doorgangseenheden. Ongeacht de breedte van de trap, wordt de centrale leuning minstens om de 17 treden onderbroken. Op de geïntegreerde trappen in de tribunes zijn geen centrale leuningen vereist.

Leuningen en centrale leuningen zijn op een dergelijke manier ontworpen dat zij geen scherpe hoeken, kanten of uitsteeksels vertonen.

De aard van de trappen mag geen belemmering vormen voor een vlotte evacuatie.

5. Tribunes en rijen (gradins)

De inrichting van de tribunes laat een snelle en doeltreffende tussenkomst toe van de stewards en de hulp- en interventiediensten.

5.1. Capaciteit van het stadion

§ 1. De theoretische capaciteit van het stadion of van zijn onderdelen wordt afgeleid door de som te maken van het aantal toegelaten personen in de verschillende gedeelten van de inrichtingen die voor het publiek toegankelijk zijn. Het aantal toegelaten personen wordt bepaald door :

- a) het aantal personen op de zitplaatsen;
- b) het aantal personen op de zitbanken naar rata van 1 persoon per 50 cm;
- c) het aantal personen op de staanplaatsen op hetzelfde horizontaal niveau of op dezelfde rij naar rata van 2 personen per lopende meter, met een maximum van 47 personen per 10 m², evacuatiewegen niet inbegrepen.

Staanplaatsen op hetzelfde horizontaal niveau mogen maximaal 2 rijen tellen.

§ 2. De evacuatiecapaciteit van het stadion en zijn onderdelen wordt berekend in functie van de aanwezige totale vereiste nuttige breedte van de evacuatiewegen, en dit volgens de regels opgenomen in punt 4.3 van deze bijlage.

De evacuatiecapaciteit van het stadion is altijd groter of gelijk aan de theoretische capaciteit en de veiligheidscapaciteit.

5.2. Zittribunes

§ 1 Zitplaatsen, zitjes en seats

1° In het stadion bieden alle verankerde zitplaatsen een weerstand tegen verticale druk en horizontale bewegingen, zodat het onmogelijk is deze geheel of gedeeltelijk af te rukken, af te breken of los te maken. Beschadigde zitplaatsen worden onmiddellijk vervangen of hersteld.

2° Voor wat betreft de nieuwste tribunes, beantwoorden de zitjes aan de norm NBN EN 13200-4 : 2007 wat betreft de uitvoering, de elementen en methode van verankering, de mechanische weerstand, alsook de weerstand tegen de invloeden van het klimaat.

De conformiteit van de zitjes aan deze norm blijkt uit een attest dat door de leverancier van de zitjes wordt afgeleverd aan de organisator of de eigenaar van het stadion.

Het attest wordt door de organisator ter beschikking gehouden van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit.

3° Op tribunes is het verboden losse stoelen, banken en tafels te gebruiken.

In de nieuwste tribunes is de installatie van zitbanken en in of op de gradins uitgewerkte zitplaatsen verboden.

4° Zowel de zitplaatsen als de rijen waarop ze zijn geplaatst, zijn op een duidelijke en voldoende zichtbare manier genummerd.

5° Aantal en afstand van zitjes en seats

In de bestaande en nieuwe tribunes en tribunegebouwen, bedraagt het aantal zitjes of seats op één rij maximaal 40 tussen 2 doorgangen of maximaal 20 wanneer er slechts aan één zijde een doorgang is. Dezelfde aantallen gelden voor de plaatsen op de zitbanken in de bestaande en de nieuwe tribunes.

In de bestaande en de nieuwe tribunes en tribunegebouwen, bedraagt de afstand tussen 2 rijen zitjes of seats minstens 70 cm. Tussen de zitjes/seats (zitgedeelte-rug) wordt minstens 30 cm doorgang behouden.

In de nieuwste tribunes bedraagt het aantal zitjes op één rij maximaal 40 tussen 2 doorgangen of maximaal 20 wanneer er slechts aan één zijde een doorgang is.

In de nieuwste tribunes en tribunegebouwen of bij het plaatsen van seats na de inwerkingtreding van dit besluit, bedraagt het aantal seats, binnen en buiten, op één rij maximaal 28 tussen 2 doorgangen, of maximaal 14 wanneer er slechts aan één zijde een doorgang is.

In de nieuwste tribunes en tribunegebouwen, bedraagt de afstand tussen 2 rijen zitjes of seats minstens 80 cm. Tussen de zitjes/seats (zitgedeelte-rug) wordt minstens 35 cm doorgang behouden. De asafstand van de zitjes/seats op eenzelfde rij bedraagt minstens 50 cm. De diepte van de zitjes/seats bedraagt daarbij minstens 40 cm, de dikte van de rug inbegrepen.

In de tijdelijke tribunes bedraagt het aantal zitjes op één rij maximaal 40 tussen 2 doorgangen of maximaal 20 wanneer er slechts aan één zijde een doorgang is. De afstand tussen 2 rijen zitjes bedraagt minstens 70 cm waarvan minstens 30 cm doorgang wordt behouden tussen de zitjes (zitgedeelte-rug). De asafstand van de zitjes op eenzelfde rij bedraagt minstens 50 cm. De diepte van de zitjes bedraagt daarbij 40 cm, de dikte van de rug inbegrepen.

De afstand tussen 2 rijen zitjes of seats met een automatisch opklapbaar zitgedeelte, wordt gemeten wanneer het zitgedeelte is opgeklapt.

In afwijking van het punt 4.3, § 1 tot en met § 3 van deze bijlage, bedraagt de breedte van de doorgang tussen de blokken met seats gelegen in lokalen die op het ogenblik van hun bezetting niet permanent verlucht zijn, minstens 80 cm en is deze ten minste gelijk, in centimeters, aan het aantal personen die deze evacuatieweg dient te gebruiken.

6° Reactie bij brand

1. Alle zitjes en seats, geplaatst na de inwerkingtreding van dit besluit, worden voor wat betreft hun reactie bij brand, onderworpen aan testmethodes die nagaan of ze al dan niet als brandgevaarlijk kunnen worden beschouwd.

Uit deze testmethodes blijken de volgende garanties :

a) Een zitje of seat mag niet in brand geraken door een achteloos weggeworpen brandende

lucifer, een nog smeulende sigaret of ander rokerswaar. Een zitje of seat wordt als brandgevaarlijk beschouwd wanneer het gaat smeulen of branden buiten het contactvlak met de lucifer of de rokerswaar;

b) Een zitje of seat mag niet in brand te steken zijn bij een opzettelijke poging tot het in brand steken met behulp van kleine warmtebronnen (lucifers, aanstekers en dergelijke). Een zitje of seat wordt als brandgevaarlijk beschouwd wanneer het verder smeult of brandt 2 minuten na het verwijderen van de warmtebron;

c) Als één of meerdere zitjes of seats, om wat voor reden dan ook, toch in brand zijn geraakt, mogen de aanpalende zitjes of seats niet mee gaan branden. Een zitje of seat wordt als brandgevaarlijk beschouwd als de aanpalende zitjes of seats gaan smeulen of branden binnen het uur na het ontsteken van de warmtebron.

Bij de uitvoering van de testen worden de volgende ontstekings-/ warmtebronnen gebruikt :

- een smeulende sigaret;
- een butaanbrander;
- een houtkrib.

Bij de uitvoering van de testen gebeurt de bevestiging en de plaatsing van de zitjes of seats op één rij of op meerdere rijen achter elkaar conform dit besluit.

2. Met betrekking tot de zitjes of seats, moet de organisator een attest kunnen voorleggen, opgesteld door een labo bevoegd voor het uitvoeren van deze testen, waaruit kan worden opgemaakt of de zitjes of seats voldoen aan de garanties inzake brandbestendigheid zoals bepaald in het punt 5.2, § 1, 6°, 1 van deze bijlage. De organisator moet dit attest ter beschikking houden van de brandweer en van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit.

§ 2. Verhoogde tribunes

Zowel aan de voor- en achterzijde als zijdelings, zijn verhoogde tribunes, voor zover niets anders het vallen belet, voorzien van een borstwering, uitgevoerd zoals beschreven in het punt 4.5., § 1 van deze bijlage. Vooraan de tribune mag de borstwering worden verlaagd tot 1 m, mits volgende voorwaarden zijn vervuld :

- a) de borstwering heeft bovenaan een breedte van 15 cm;
- b) de afstand tussen deze borstwering en de 1ste rij zitjes of seats bedraagt minstens één doorgangseenheid.

§ 3. Gebruiksbelasting

Zittribunes en de evacuatiewegen op deze zittribunes kunnen een gelijkmatig verdeelde belasting dragen van 5kN/m², conform de norm NBN EN 1991-1-1-1 - Eurocode 1 : 2002, klasse 4.

5.3. Staantribunes

§ 1. Drangleuning

1° Aantal, uitvoering en inplanting

In staantribunes met meer dan 4 gradins worden de toeschouwersbewegingen naar voren verhinderd door een voldoende aantal en voldoende stevige drangleuning. Een minimale doorlopende lengte van 2 m is vereist en de openingen ertussen zijn minstens 80 cm en maximum 1,80 m. De hoogte van de drangleuning bedraagt minimaal 1 m en maximaal 1,20 m, te meten vanaf de neus van de trap die zich onmiddellijk achter de leuning bevindt.

Op de nieuwste staantribunes bedraagt de hoogte van de drangleuning minstens 1,10 m te meten vanaf het loopvlak waar de toeschouwers zich bevinden die zich van deze drangleuning bedienen. De bovensteun van deze drangleuning is vlak en heeft een verticale diepte van minstens 10 cm.

Per 2 opeenvolgende rijen verspringen de openingen tussen de drangleuning op een zodanige manier dat zij geen gang vormen.

Voor de raadpleging van de tabel, zie beeld

2° Afstand en weerstand

a) De drangleuningingen kunnen weerstaan aan een horizontale kracht die afhankelijk is van de helling van de tribune en de horizontale afstand tussen de drangleuningingen (zie t op figuur 3) volgens de volgende tabel :

Pente de la tribune, en °	Distance horizontale entre les accoudoirs, en m						Helling van de tribune, in °	Horizontale afstand tussen de drangleuningingen in m					
	5,3	4,7	4,2	3,7	3,2	2,1		5,3	4,7	4,2	3,7	3,2	2,1
5	5,3	4,7	4,2	3,7	3,2	2,1	5	5,3	4,7	4,2	3,7	3,2	2,1
10	4,6	4,1	3,7	3,2	2,7	1,8	10	4,6	4,1	3,7	3,2	2,7	1,8
15	4,0	3,6	3,2	2,8	2,4	1,6	15	4,0	3,6	3,2	2,8	2,4	1,6
20	3,6	3,3	2,9	2,5	2,2	1,4	20	3,6	3,3	2,9	2,5	2,2	1,4
25	3,3	3,0	2,6	2,3	2,0	1,3	25	3,3	3,0	2,6	2,3	2,0	1,3
30	3,0	2,7	2,4	2,1	1,8	1,2	30	3,0	2,7	2,4	2,1	1,8	1,2
35	2,8	2,5	2,3	2,0	1,7	1,1	35	2,8	2,5	2,3	2,0	1,7	1,1
Poussé horizontale en kN/m	5,0	4,5	4,0	3,5	3,0	2,0	Horizontale kracht in kN/m	5,0	4,5	4,0	3,5	3,0	2,0

Voor wat betreft de weerstand van de drangleuningingen in de nieuwste staantribunes, gelden de gegevens in de volgende tabel :

Pente de la tribune, en °	Distance horizontale entre les accoudoirs, en m					Helling van de tribune, in °	Horizontale afstand tussen de drangleuningingen in m				
	5,0	4,0	3,3	3,0	2,0		5,0	4,0	3,3	3,0	2,0
5	5,0	4,0	3,3	3,0	2,0	5	5,0	4,0	3,3	3,0	2,0
10	4,3	3,4	2,9	2,6	1,7	10	4,3	3,4	2,9	2,6	1,7
15	3,8	3,0	2,6	2,3	1,5	15	3,8	3,0	2,6	2,3	1,5
20	3,4	2,7	2,3	2,0	1,3	20	3,4	2,7	2,3	2,0	1,3
25	3,1	2,5	2,1	1,8	1,2	25	3,1	2,5	2,1	1,8	1,2
Poussé horizontale en kN/m	5,0	4,0	3,4	3,0	2,0	Horizontale kracht in kN/m	5,0	4,0	3,4	3,0	2,0

De proeven die plaatsvinden bij het bepalen van de weerstand van de drangleuningingen, worden uitgevoerd met een proefbelasting van 20 % bovenop de theoretisch vereiste kracht.

b) Indien de drangleuningingen niet kunnen weerstaan aan de kracht vereist in bovenstaande tabel wordt het maximaantal toeschouwers dat in de betrokken staantribune wordt toegelaten, beperkt in evenredigheid met de bestaande weerstand van de drangleuningingen, die wordt bepaald volgens de berekeningsformule voor de belasting van borstweringen voor personen in sportinstallaties weergegeven volgens de norm NBN EN 1991-1-1 - Eurocode 1 : 2002

Voor de raadpleging van de tabel, zie beeld

§ 2. Gradins - helling

Voor de nieuwe en nieuwste tribunes moet de hoogte van de gradins tussen 15 en 20 cm zijn. Deze hoogte kan men optrekken tot 25 cm voor de 2 bovenste gradins. De diepte van de

gradins moet minstens 35 cm bedragen.

De hellingsgraad van de als staanplaats uitgeruste hellingen mag de 10 % niet overschrijden.

§ 3. Gebruiksbelasting

Staantribunes en de evacuatiewegen op deze staantribunes kunnen een gelijkmatig verdeelde belasting dragen van 5kN/m², conform de norm NBN EN 1991-1-1 - Eurocode 1 : 2002.

5.4. Tijdelijke tribunes

§ 1. Tijdelijke tribunes voldoen aan alle normen van dit besluit en deze bijlage die ook van toepassing zijn voor de nieuwste tribunes, met uitzondering van deze bepaald onder het punt 3.2.3, § 8 van deze bijlage

Voor wat betreft het aantal en de afstand van de zitjes moet worden voldaan aan het punt 5.2, § 1, 5°, 6e lid van deze bijlage.

Voor wat betreft de brandweerstand moeten ze voldoen aan het punt 6.2.4° van deze bijlage.

§ 2. De modaliteiten betreffende de plaatsing en de algemene veiligheid van de tijdelijke tribune worden in overleg met de hulp- en interventiediensten bepaald. De opstelling van de tijdelijke tribune en de aldus bijkomende toeschouwerscapaciteit worden ingepast in een aangepast intern noodplan dat wordt opgemaakt voor het stadion waar de tijdelijke tribune wordt geplaatst.

§ 3. De organisator die gebruik wenst te maken van een tijdelijke tribune, stelt de Voetbalcel tenminste 10 werkdagen voorafgaandelijk aan de dag van de plaatsing van de tribune per aangetekend schrijven op de hoogte van de datum van de plaatsing. Dit schrijven wordt vergezeld van een dossier dat de plannen en de gegevens inzake grondmechanica, stabiliteit, kunstmatige en veiligheidsverlichting en alle andere gegevens bevat, noodzakelijk voor een correcte inschatting van de omstandigheden inzake de veiligheid en evacuatie.

De organisator geeft in dit schrijven tevens aan voor welke periode de tijdelijke tribune zal worden gebruikt.

§ 4. Aan de overeenkomst, bedoeld in artikel 5 van de wet wordt een bijlage gevoegd, ondertekend door alle betrokken partijen, met alle wijzigingen op basis van de plaatsing van de tijdelijke tribune. Deze bijlage wordt, samen met de schriftelijke aankondiging van de plaatsing, overgemaakt aan de Voetbalcel.

§ 5. Minstens 3 dagen voor de ingebruikname, is de organisator in het bezit van een attest waaruit blijkt dat de normen inzake stabiliteit zoals vermeld onder het punt 5.4 van de norm NBN EN 13200-6 : 2006 en alle van toepassing zijnde veiligheidsvereisten in dit besluit en deze bijlage zijn nageleefd. Dit attest wordt opgesteld door een expert zoals bedoeld in artikel 4, § 1, 2° van dit besluit. Een afschrift van dit attest wordt onmiddellijk na ontvangst door de organisator aan de Voetbalcel en de burgemeester van de gemeente waar het stadion gelegen is, overgemaakt.

5.5. Compartimentering en supportersscheiding

§ 1. Compartimentering

De compartimenten worden met een logisch volgende referentie aangeduid.

§ 2. Scheiding tussen supporters

1° De scheidingen tussen supporters mogen het zicht van de toeschouwers op het speelveld niet belemmeren.

2° Voor de nationale en internationale voetbalwedstrijden is, met uitzondering van artikel 10bis van de wet, een scheiding voorzien tussen de supporters van de thuisploeg en die van de bezoekende ploeg. Indien het niet gaat om een verticaal opgetrokken vaste scheiding, wordt de aard van deze scheiding vastgelegd in de overeenkomst zoals bedoeld in artikel 5 van de wet.

Verticaal opgetrokken vaste scheidingen tussen supporters van de thuisploeg en de

bezoekende ploeg kunnen op een hoogte van 1,10 m een drukkracht opvangen van 3kN/lopende meter, en dit in beide richtingen.

In de nieuwe en nieuwste tribunes kunnen alle andere verticaal opgetrokken vaste scheidingen tussen supporters op een hoogte van 1,10 m een drukkracht opvangen van 2,5kN/lopende meter, en dit in beide richtingen.

In beide gevallen wordt het weerstandsvermogen van verticaal opgetrokken vaste scheidingen lager dan 1,10 m berekend in verhouding van de hierboven voor de scheiding in kwestie opgegeven drukkracht.

3° De proeven die plaatsvinden bij het bepalen van de weerstand van de verticaal opgetrokken vaste scheiding, worden uitgevoerd met een proefbelasting van 20 % bovenop de theoretisch vereiste kracht.

4° Verticaal opgetrokken vaste scheidingen tussen supporters van de thuisploeg en de bezoekende ploeg, al dan niet gedeeltelijk opgetrokken uit baksteen of gelijkaardig metselwerk, zijn verboden.

6. Brandpreventie

6.1. Terminologie

In dit gedeelte wordt voor wat betreft de gebruikte terminologie inzake brandpreventie, verwezen naar de bijlage 1 van het koninklijk besluit van 7 juli 1994 tot vaststelling van de basisnormen voor de preventie van brand en ontploffing waaraan nieuwe gebouwen voldoen.

6.2. Constructies, tribunes en tribunegebouwen

1° Voor bestaande constructies, tribunes of tribunegebouwen waaronder of waarin zich geen lokalen bevinden, is geen specifieke brandweerstand vereist. Onder dergelijke tribunes of constructies mogen zich geen brandbare materialen bevinden.

2° Voor de nieuwe of nieuwste constructies of wanneer zich lokalen onder tribunes of in tribunegebouwen bevinden, bezitten de structurele elementen een brandweerstand R 60. Hetzelfde geldt voor de bouwelementen die de tribune afscheiden van de rest van het tribunegebouw.

3° In de nieuwste constructies of tribunegebouwen moet de bekleding van vloeren waarop seats zijn geplaatst, voor wat betreft de reactie bij brand, tot volgende klasse behoren :

a) Wanneer de seats zich bevinden in lokalen die op het ogenblik van hun bezetting niet permanent verlucht zijn : klasse CFI-s2, zijnde de vereisten voor de bekleding van vloeren in zalen van middelhoge en lage gebouwen zoals vermeld in tabel II van bijlage 5 van het koninklijk besluit van 7 juli 1994 tot vaststelling van de basisnormen voor de preventie van brand en ontploffing waaraan nieuwe gebouwen moeten voldoen;

b) Wanneer de seats zich bevinden in lokalen die op het ogenblik van hun bezetting permanent verlucht zijn : klasse EFl, zijnde de vereisten voor de bekleding van vloeren van alle overige lokalen in middelhoge en lage gebouwen zoals vermeld in tabel II van bijlage 5 van het voornoemde besluit.

De vereisten vermeld in de twee voornoemde punten dienen eveneens te worden nageleefd ingeval van vervanging van de vloerbekleding waarop seats zijn geplaatst in de bestaande of nieuwe constructies of tribunegebouwen.

4° Voor tijdelijke tribunes moeten de structurele elementen een brandweerstand R 60 bezitten wanneer zich lokalen onder de tribune bevinden. Hetzelfde geldt voor de bouwelementen die de tijdelijke tribune afscheiden van het onderste gedeelte van deze en van de aanpalende constructies.

6.3. Lokalen in en rond tribunegebouwen met een specifieke functie

1° Volgende installaties en uitrustingen worden in aparte lokalen ingericht, afgescheiden van overige lokalen, van de plaatsen toegankelijk voor toeschouwers, en van de evacuatiewegen :

- a) gastellers en/ of gasreducerinrichtingen;
- b) transformatieposten en afzonderlijk opgestelde distributietransformatoren;
- c) bergingen en opslagplaatsen met brandbare en onvlambare materialen;
- d) keukens met inbegrip van hun eventuele aanhorigheden gelegen in hetzelfde brandcompartiment.

Deze lokalen worden afgescheiden door middel van bouwelementen EI 60 en zelfsluitende deuren EI 30.

In keukens met inbegrip van hun aanhorigheden, voor zover die in hetzelfde brandcompartiment zijn gelegen, wordt de installatie van zelfsluitende deuren bij brand toegelaten.

2° De aanwezigheid en het gebruik van vloeibare brandstoffen is verboden onder en nabij tribunes en in de tribunegebouwen. Vloeibare brandstoffen in draagbare of vastgeankerde recipiënten worden opgeslagen in een afzonderlijk gebouw op minstens 8 m van de tribunegebouwen.

3° In afwijking van het vorige punt, wordt het volgende toegelaten :

- a) de aanwezigheid van vloeibare brandstoffen in draagbare recipiënten, voor zover ze onder en nabij (minder dan 8m) tribunes en in de tribunegebouwen, zijn opgeslagen in kasten EI 120 of zijn ondergebracht in lokalen zoals beschreven in het gedeelte c) van dit punt. De maximum hoeveelheid opgeslagen brandstof is beperkt tot 60 l;
- b) de opslag van vloeibare brandstoffen in een ondergrondse tank, voor zover deze tank ingegraven is op een plaats buiten de tribunes en tribunegebouwen, alsmede buiten de evacuatie- en/of interventiewegen. Deze ondergrondse tank moet afgesloten zijn voor onbevoegden en moet bereikbaar zijn voor de brandweer;
- c) de aanwezigheid van machines aangedreven door vloeibare brandstoffen of elektrogeengroepen met dagtank onder en nabij (minder dan 8 m) tribunes en in de tribunegebouwen, voor zover deze ondergebracht zijn in lokalen afgescheiden door middel van bouwelementen EI 120 en zelfsluitende deuren EI 60. Deze deuren moeten uitgeven op de achterkant van het tribunegebouw, in open lucht en gemakkelijk bereikbaar voor de brandweer. Voor elektrogeengroepen moet de inhoud van de dagtank overeenkomen met een autonomie van minimum 2 uur en maximum 5 uur.

4° Stookplaatsen

Met uitzondering van de bestaande tribunes en tribunegebouwen, voldoen stookplaatsen en hun aanhorigheden aan de bepalingen vervat onder het punt 5.1.2 van de bijlage 2 van het koninklijk besluit van 7 juli 1994 tot vaststelling van de basisnormen voor de preventie van brand en ontploffing waaraan nieuwe gebouwen moeten voldoen.

In bestaande tribunes en tribunegebouwen voldoen stookplaatsen en hun aanhorigheden op het vlak van brandweerstand aan de vereisten die gelden voor de installaties en uitrustingen vermeld onder het punt 6.3, 1° van deze bijlage.

De stookplaatsen mogen enkel voor dit doel gebruikt worden. Ze zijn voorzien van een voldoende verluchting en zijn behoorlijk onderhouden.

5° Verkooppunten van dranken en/of eetwaren

- a) Vanaf de verkooppunten van dranken en/of eetwaren mogen de toeschouwers geen zicht hebben op het speelveld. De verkooppunten worden zodanig geplaatst dat ze de evacuatie van toeschouwers en de mogelijke tussenkomst van hulp- en interventiediensten niet belemmeren.
- b) De uitgangen van de verkooppunten hebben een nuttige breedte van minstens 80 cm.
- c) Het gebruik van toestellen voor warme bereidingen :
  - Verkooppunten met toestellen bestemd voor warme bereidingen die in open lucht staan opgesteld, bevinden zich op minstens 8 m van de tribunes, de tribunegebouwen en andere

installaties. In of in de nabijheid (minder dan 8 m) van tribunegebouwen zijn zij slechts toegelaten indien zij afgescheiden worden met bouwelementen EI 60 en bij brand zelfsluitende deuren EI 30 of luiken EI 30. De luiken zijn voorzien van een overdrukbeveiliging.

- Het gebruik van recipiënten van gas is verboden, tenzij ze worden opgeslagen op de manier zoals vermeld onder het punt 6.4, 3°, tweede lid van deze bijlage. Het totaal aantal recipiënten van gas is beperkt tot 4 per verkooppunt. De totale gasinhoud van deze recipiënten bedraagt maximum 72 kg.

- In het verkooppunt worden metalen leidingen, aangepast voor gas, gebruikt. Het gebruik van schroefverbindingen is niet toegelaten voor de onderlinge verbindingen van de leidingen.

- Volgende zaken zijn uitgevoerd volgens de norm NBN D 51-006 -1-2-3 : 2005 :

1. de metalen leidingen binnen het verkooppunt;

2. de leidingen, koppelingen en toebehoren lopende vanaf de metalen leidingen binnen het verkooppunt tot het verplaatsbaar recipiënt buiten het verkooppunt;

3. de leidingen, koppelingen en toebehoren lopende vanaf de metalen leidingen binnen het verkooppunt tot de verbruikstoestellen.

- Het gebruik van verwarmingstoestellen met elektriciteit als energiedrager waarbij water of warme lucht als verwarmingsmedium worden gebruikt en microgolfovens, zijn in of in de nabijheid (minder dan 8 m) van de tribunegebouwen toegelaten, op voorwaarde dat ze buiten het bereik van het publiek zijn opgesteld. De plaatsen waar ze worden opgesteld moeten niet voldoen aan de specifieke voorwaarden die gelden voor de andere verkooppunten waar andere toestellen bestemd voor warme bereidingen zijn opgesteld. De beveiliging van deze toestellen is minstens uitgevoerd met een verliesstroomschakelaar van 30 mA (milliampère).

- Alle apparatuur bevindt zich steeds in goede staat.

- Verkooppunten met toestellen bestemd voor warme bereidingen beschikken steeds over een keuringsattest, voor wat betreft de elektriciteits- of gasinstallatie. Dit keuringsattest is maximum 1 jaar oud en wordt afgeleverd door een daartoe erkend organisme. De keuringsattesten worden door de organisator ter beschikking gehouden van de burgemeester, de brandweer en van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit.

6.4 Gasinstallaties

1° De opslag in vaste, niet gekoelde houders, van vloeibaar gemaakte propaan- of butaangassen of hun mengsels en de installaties voor verbrandingsgassen voldoen aan de geldende voorschriften. Hun gelijkvormigheid maakt het voorwerp uit van een keuringsattest afgeleverd door een daartoe erkend organisme, waarin ook de meetresultaten van de dichtheid van alle leidingen zijn opgenomen. Speciale aandacht zal besteed worden aan de aanvoer van verse lucht en de afvoer van verbrandingsgassen. De keuringsattesten worden door de organisator ter beschikking gehouden van de burgemeester, de brandweer en van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit.

2° Alle apparatuur bevindt zich in goede staat. De leidingen van vaste aardgasinstallaties zijn uit metaal en worden aangegeven in een gele kleur.

3° De aanwezigheid of het gebruik van verplaatsbare recipiënten van gas is verboden in de tribunes en in de tribunegebouwen.

Volgende voorzorgen worden genomen voor het opslaan en het hanteren van recipiënten gevuld met gas :

a) buiten de tribunes of tribunegebouwen worden ze opgeslagen in plaatsen buiten het bereik van de toeschouwers en is het gebruik van aangepaste opslagplaatsen toegelaten;

b) de opslag van recipiënten in verkooppunten is enkel toegelaten in een aangepaste verluchte ruimte die enkel van buitenaf bereikbaar is en gasdicht afgesloten is van het verkooppunt zelf;

- c) de recipiënten worden, leeg of vol, staande opgeslagen, en het nodige wordt gedaan om het omvallen te beletten. De afsluiter is dicht;
  - d) de recipiënten en hun leidingen worden beschermt tegen de inwerking van zonnestralen of van iedere andere warmtebron;
  - e) het is verboden de recipiënten en hun drukontspanners op te warmen door middel van een vlam of vuurhaard;
  - f) de recipiënten mogen niet worden geworpen of hardhandig gehanteerd.
- Recipiënten gevuld met medische gassen of met koolzuurgas zijn toegelaten in tribunes en tribunegebouwen. Ze worden in een goed geventileerde ruimte opgeslagen, gescheiden van brandbare gassen en ander brandbaar materiaal.. De punten a), c), d), e) en f) van dit punt zijn van toepassing.

6.5. Waarschuwing, alarm en blusmiddelen

- 1° De organisator van een voetbalwedstrijd neemt de nodige maatregelen om brand te voorkomen en elk begin van brand doeltreffend te bestrijden. In geval van brand zal hij waarschuwen en eventueel alarm slaan, verzekert hij de veiligheid van de personen en, indien nodig, hun evacuatie.
- 2° Onder waarschuwing moet worden verstaan : de inlichting gegeven aan bepaalde personen (de verantwoordelijk van de club, de veiligheidsverantwoordelijke, hulp- en interventiediensten) van het bestaan van een begin van brand of van een gevaar. Onder alarm moet verstaan worden : de verwittiging gegeven aan het geheel van de personen, die zich op een bepaalde plaats bevinden, om deze plaats te ontruimen.
- 3° De middelen tot waarschuwing en alarm zijn voldoende in aantal, gemakkelijk bereikbaar, in goede staat van werking en onderhoud, oordeelkundig verdeeld en doeltreffend aangeduid.
- 4° De waarschuwings- en alarmsignalen mogen geen verwarring kunnen stichten met elkaar of met andere signalen. De alarmsignalen kunnen door de belanghebbenden waargenomen worden. De elektrische netten voor de waarschuwing en het alarm zijn verschillend.
- 5° De bevoegde brandweerdienst wordt gewaarschuwd telkens er een begin van brand is. Indien deze waarschuwing gebeurt door een gezichts- of geluidssignaal, wordt ze per telefoon bevestigd.
- 6° Het aantal, de aard en de plaats van de blusmiddelen worden bepaald in overleg met de territoriaal bevoegde brandweerdienst, rekening houdend met de grootte en het brandgevaar van de gebouwen en installaties.
- 7° Indien er in het stadion een installatie voor branddetectie en/of gaslekdetectie aanwezig is, dan gaat de inwerkingtreding van de automatische blusinstallatie gepaard met een automatische afsluiting van de energietoevoer in het lokaal waar deze installatie voor branddetectie en/of gaslekdetectie is ondergebracht.

6.6. Controles van de technische uitrustingen

- 1° De organisator ziet erop toe dat de technische apparatuur steeds in goede staat verkeert. Onverminderd de voorgeschreven reglementaire controles door de bevoegde technici, wordt het materiaal bestemd voor de brandbestrijding, waarschuwing en alarm (met inbegrip van detectie-installaties), de schoorstenen en de rookkanalen, de afzuigkanalen voor verbrandingsgassen en keukendampen, de gas- en verluchttingsinstallaties, de verwarmingsinstallaties met inbegrip van warmwatertoestellen en de verkooppunten met toestellen bestemd voor warme bereidingen, minstens éénmaal per jaar gecontroleerd.
- 2° De keuringsattesten van technische uitrustingen en ook deze van liften en hefwerktuigen, worden door de organisator ter beschikking gehouden van de burgemeester, de brandweer en van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit.

7. Aangrenzende lokalen

7.1. Tijdelijke installaties

Tijdelijke installaties zijn stevig verankerd.

Naargelang hun aard, voldoen ze aan de voor hen van toepassing zijnde normen.

Tijdelijke installaties worden op die manier opgesteld dat ze gekaderd zijn in het intern noodplan van het stadion waar ze worden voorzien.

7.2. Sanitaire installaties

1° In elk stadion worden voldoende van elkaar gescheiden sanitaire installaties voor dames en heren voorzien. Deze zijn makkelijk toegankelijk en duidelijk aangeduid.

2° Elk compartiment beschikt over sanitaire installaties en mogelijkheden tot oprispen aangepast aan de theoretische capaciteit van dit compartiment. Indien gemeenschappelijke installaties worden voorzien voor 2 of meerdere nabijgelegen compartimenten, mag het slechts gaan om compartimenten die enkel toegankelijk zijn voor de supporters van éénzelfde ploeg.

3° Per 1 000 toeschouwers worden volgende sanitaire installaties voorzien :

Hommes :	- 2 WC	Femmes :	- 3 WC	Heren :	- 2 WC	Dames :	- 3 WC
	- 6 urinoirs		- 1 lavabo		- 6 urinoirs		- 1 lavabo
	- 1 lavabo				- 1 lavabo		

Deze aantallen gelden ook voor een capaciteit van minder dan 1 000 toeschouwers.

In de nieuwste stadions worden alle per 1 000 toeschouwers te voorziene sanitaire installaties vermenigvuldigd met 1,5. Als de uitkomst van de berekening een decimaal getal is, dan wordt dit naar boven afgerond.

Voor elk bijkomend aantal van minder dan 1 000 toeschouwers wordt het aantal sanitaire installaties berekend in verhouding tot het aantal sanitaire installaties voorzien voor 1 000 toeschouwers. Als de uitkomst van de berekening een decimaal getal is, dan wordt dit naar boven afgerond.

De urinoirs kunnen, per 1 000 toeschouwers, geheel of gedeeltelijk in hun aantal zoals vermeld in het voorgaande lid van dit punt worden vervangen door één of meerdere urinoirgoten. Per urinoir die wordt vervangen, wordt minstens een lengte van 60 cm voorzien.

4° De installaties zijn eenvoudig, stevig en makkelijk te onderhouden, en mogen geen enkel makkelijk te demonteren element bevatten. De nuttige breedte van de toegangen tot de sanitaire blokken bedraagt ten minste 80 cm.

7.3. Kantines, cafetaria's, loges, skyboxen, business-seats en buitenterassen

1° Kantines of cafetaria's aangesloten of geïntegreerd in de nieuwe of de nieuwste tribunes en tribunegebouwen in stadions waar nationale en/of internationale voetbalwedstrijden worden gespeeld, mogen geen rechtstreeks zicht bieden op het speelveld, behalve wanneer het gaat om loges, skyboxen, business-seats en buitenterassen.

2° Voor wat betreft de nieuwste stadions voldoet het aantal uitgangen in kantines, cafetaria's, loges, skyboxen, business-seats en buitenterassen aan het punt 4.2, 2° van deze bijlage, en dit vanaf een capaciteit van 100 personen.

3° De breedte van de uitgangen in kantines, cafetaria's, loges, skyboxen, business-seats, en buitenterassen moet voldoen aan :

a) het punt 4.3, § 2, 1° en 2° voor wat betreft de bestaande stadions;

b) het punt 4.3, § 1, eerste lid en § 2, 1° en 2° voor wat betreft de nieuwe en de nieuwste

stadions.

7.4. Commandolokaal

7.4.1.

Voor de nationale en internationale voetbalwedstrijden beschikken de stadions over een commandolokaal.

Dit lokaal beantwoordt aan de volgende vereisten :

- 1° het lokaal beschikt over verwarmings- en ventilatiemogelijkheden;
- 2° minstens 2 vaste telefoonlijnen, alsook een internetaansluiting, zijn aanwezig en kunnen onder alle omstandigheden worden benut. Het aantal vaste telefoonlijnen wordt bepaald in de overeenkomst zoals bedoeld in artikel 5 van de wet;
- 3° een afzonderlijke toegang en evacuatie zijn gewaarborgd;
- 4° het lokaal maakt de observatie van de toeschouwers mogelijk. Het kan afgesloten worden en is bestand tegen agressie van buitenaf. De ruiten bestaan uit gelaagd glas geplaatst volgens de norm NBN S23-002 : 2007. Raam- en deurbeslag zijn aangepast aan het type glas;
- 5° het lokaal beschikt over de nodige apparatuur om de camera's te bedienen en om opnames te realiseren;
- 6° indien er in het stadion een branddetectie-installatie en/of gaslekdetectie-installatie aanwezig is, wordt er een herhalingsbord in het commandolokaal voorzien;
- 7° bij aanwezigheid van een automatische blusinstallatie in het stadion, verwittigt een alarmsignaal de aanwezigen in het commandolokaal bij de inwerkingtreding ervan.

7.4.2.

Om berichten en richtlijnen aan de toeschouwers te kunnen verspreiden, wordt er vanuit het commandolokaal een prioritaire en rechtstreekse toegang tot de omroepinstallaties voorzien. Indien er in het stadion borden voor visuele communicatie aanwezig zijn, dan wordt er vanuit het commandolokaal een rechtstreeks contact voorzien met diegene die deze borden bedient. Vanuit het commandolokaal is radiocommunicatie tussen hulp- en interventiediensten, het personeel van het stadion en de veiligheidsverantwoordelijke mogelijk. De inrichting en de communicatiemiddelen van het commandolokaal worden vastgelegd in de overeenkomst bedoeld in artikel 5 van de wet.

7.4.3.

De oppervlakte van het commandolokaal bedraagt minimaal 3 m² per persoon die zich tijdens de voetbalwedstrijd in dit lokaal moet bevinden, zoals bepaald in de overeenkomst bedoeld in artikel 5 van de wet.

7.5. Lokalen en ruimtes voor stewards

Voor de nationale en internationale voetbalwedstrijden beschikken de stadions over een stewardlokaal.

Dit lokaal beschikt over :

- voldoende verlichting en veiligheidsverlichting;
- voldoende verwarmings- en ventilatiemogelijkheden;
- koud stromend water;
- één brandblustoestel;
- een afsluitbare bergruimte of kast voor het wegbergen van persoonlijke bezittingen, de stewardkledij en de radiocommunicatie-uitrusting;
- tafels en stoelen;
- een plattegrond van het stadion en omgeving;

- een notitie- en prikbord.

Indien de grootte van dit stewardlokaal niet volstaat, wordt voor het organiseren van de briefing en/of de debriefing in tegenwoordigheid van de stewards van de bezoekende ploeg, een andere geschikte locatie voorzien.

7.6. Lokaal voor voorlopige hechtenis

Indien men gebruik maakt van lokalen voor voorlopige hechtenis, wordt ook het principe van de scheiding van supporters toegepast.

Het tijdelijk gebruik van niet-specifieke lokalen wordt toegelaten en voldoet aan de bepalingen vervat onder het punt 7.1 van deze bijlage.

7.7. E.H.B.O.-lokaal

§ 1. Voor de nationale en internationale voetbalwedstrijden beschikken de stadions minstens over een E.H.B.O.-lokaal, afzonderlijk van het lokaal bestemd voor de spelers. Het aantal, de totale oppervlakte en de lokalisatie ervan wordt bepaald in overleg met de hulp- en interventiediensten. Dit lokaal wordt duidelijk aangegeven door een overeenstemmend pictogram.

§ 2. De totale oppervlakte van het E.H.B.O.-lokaal mag, onder meer ten behoeve van het bekomen van een supportersscheiding, worden verdeeld over meerdere E.H.B.O.-posten die tijdens wedstrijden tezelfdertijd operationeel zijn.

In de nieuwste stadions beantwoordt het E.H.B.O.-lokaal aan een minimumgrootte van 13 m². Per theoretische capaciteit van 5 000 toeschouwers is dezelfde oppervlakte voorhanden.

§ 3. De E.H.B.O.-lokale bestemd voor het publiek beantwoordt minstens aan volgende vereisten :

1° Voor wat betreft de bestaande en de nieuwe stadions :

- a) zich op het gelijkvloers bevinden;
- b) toegankelijk zijn voor personen met een beperking, inclusief rolstoelgebruikers;
- c) ten allen tijde en tezelfdertijd de vlotte opvang en het vervoer van slachtoffers toelaten, onder meer door een ingang onderscheiden van een uitgang;
- d) een snelle evacuatie mogelijk maken : parkeerruimte in de buurt voor de ambulances;
- e) op voldoende wijze verlicht zijn en voorzien zijn van veiligheidsverlichting;
- f) voorzien zijn van elektriciteit en 3 stopcontacten met aarding;
- g) voorzien zijn van warm en koud stromend water;
- h) beschikken over een afsluitbare bergruimte ten behoeve van de medische diensten, waarvan de grootte in overleg met deze diensten wordt bepaald;
- i) beschikken over een telefoontoestel aangesloten op een lijn los van de telefooncentrale;
- j) beschikken over een internetaansluiting.

2° Voor wat betreft de nieuwste stadions :

- a) de punten a) tot en met h) van het punt 7.7, § 3, 1° ;
- b) beschikken over 2 afzonderlijke telefoontoestellen, elkeen aangesloten op een lijn los van de telefooncentrale;
- c) beschikken over een internetaansluiting los van de telefooncentrale

7.8. Constructies voor de media

De constructies bestemd voor gebruik door de media voldoen minstens aan volgende vereisten :

1° daar waar een risico tot vallen bestaat, zijn ze voorzien van een borstwering van minstens 1 m hoog. Behalve in de gevallen waarin ze bestaan uit een wand, dienen de borstweringen op halve hoogte te worden voorzien van een tussenstang en onderaan van een plint of stootband

van minstens 15 cm hoog.

De borstweringen kunnen op het hoogste punt weerstaan aan een kracht van 2 kN/lopende meter. De proeven die plaatsvinden bij het bepalen van hun weerstand, worden uitgevoerd met een proefbelasting van 20 % bovenop de theoretisch vereiste kracht;

2° constructies in de hoogte zijn voorzien van een veiligheidstrap of veiligheidsladder;

3° de opstelling voldoet aan de geldige vereisten voorzien in de Eurocodes inzake stabiliteit;

4° de constructies worden op een duidelijke en zichtbare manier aangeduid als een voor de toeschouwers ontoegankelijke zone;

5° een demontage, het verschuiven of het uit evenwicht brengen van de constructie door de toeschouwers is onmogelijk;

6° zowel de constructies als de persuitrusting mogen in geen geval een belemmering vormen voor de acties van de hulp- en interventiediensten en bij de evacuatie van toeschouwers;

7° hun opstelling in of rond de tribunes mag de zichtbaarheid van de toeschouwers op het speelveld niet belemmeren.

8.1.

Op goed gekozen strategische plaatsen, binnen en buiten het stadion, worden op een duidelijke, zichtbare en herkenbare wijze plannen aangebracht, verstaanbaar ongeacht de taal van de toeschouwer, die de onmiddellijke omgeving, de parkings, de diverse onderverdelingen, de uitgangen en evacuatiewegen van het stadion weergeven. De grootte van de pictogrammen, letters en cijfers op deze plannen wordt berekend overeenkomstig de formule vermeld onder het punt 8.4, § 1 van deze bijlage.

8.2.

In het stadion worden de nodige aanduidingen en pictogrammen aangebracht om de toeschouwers te leiden, en dit in overeenstemming met hun doelstelling.

8.3.

De verschillende installatiedelen en compartimenten van het stadion worden aangeduid met namen of bepaalde referenties. De bewegwijzering naar deze installatiedelen gebeurt d.m.v. deze namen of referenties.

8.4.

§ 1. De grootte van de pictogrammen, letters en cijfers wordt berekend overeenkomstig volgende formule :

$$H = L/200$$

waarbij H de hoogte van het teken is en L de grootste afstand vanwaar het teken moet kunnen gelezen worden.

H mag in geen geval kleiner zijn dan :

- 20 cm voor geïsoleerde tekens;

- 10 cm voor woorden;

- 5 mm voor de woorden en de cijfers in de tekst van het reglement waarvan sprake in punt 1.6, 1° van deze bijlage;

- 5 cm voor de woorden in de tekst waarvan sprake in het punt 1.6., 3° van deze bijlage.

§ 2. De grootte van de letters in de tekst op de waarschuwborden vermeld onder het punt 3.2.2, § 2 van deze bijlage bedraagt minstens 5 cm.

8.5.

De aanduiding van de zit- en staanplaatsen is in overeenstemming met de aanduidingen gegeven op het toegangsbewijs of abonnement.

9. Elektrische installaties

9.1. Algemeen

Onverminderd de voorschriften van het Algemeen Reglement voor Elektrische Installaties, voldoen de elektrische uitrustingen en installaties aan de geldende voorschriften, normen en regels. Hun gelijkvormigheid maakt het voorwerp uit van een gedetailleerd keuringsattest afgeleverd door een erkend organisme, waarin ook de tabellen van de sectie en de beveiliging van alle stroombanen zijn opgenomen. Deze controles worden jaarlijks uitgevoerd. De keuringsattesten worden door de organisator ter beschikking gehouden van de burgemeester, de brandweer en van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit.

9.2. Verlichting

1° Een kunstmatige verlichting wordt aangebracht in de gedeelten toegankelijk voor het publiek, waar de natuurlijke verlichting onvoldoende is voor normale doorgang en evacuatie. Indien er avondmanifestaties plaatsvinden is er, ook bij het uitvallen van de verlichting van het speelveld :

- a) voldoende verlichting in het stadion, in de tribunes en tribunegebouwen, alsook in de evacuatiewegen aanwezig. Op elk punt gemeten op één meter boven het loopvlak in de tribunes en in de evacuatiewegen, bedraagt de lichtsterkte minstens 10 lux;
- b) voldoende verlichting om de identificatie van personen via de camera's mogelijk te maken.

2° Een veiligheidsverlichting wordt aangebracht in alle gedeelten voorzien van een kunstmatige verlichting. Het verlichtingsniveau voldoet aan de eisen gesteld in NBN EN 1838.

9.3. Stroomonderbreking en hulpbron

1° Zodra de normale elektrische voeding van de kunstmatige verlichting en van de elektrische veiligheidsuitrustingen uitvalt, wordt een hulpbron met een autonomie van minstens één uur, automatisch en onmiddellijk in werking gesteld. Een verslag van de controle van deze autonomie wordt opgenomen in het jaarlijkse keuringsattest afgeleverd door een erkend organisme.

2° Bij het uitvallen van de normale elektrische voeding kunnen de elektrische netten voor waarschuwing en alarm en modems voor telefoonverkeer onmiddellijk en automatisch overgeschakeld worden op een hulpvoeding. In het commandolokaal worden alle controlefuncties, waaronder verlichting en camerabediening gewaarborgd.

3° Indien er gebruik wordt gemaakt van een elektroengroep, hetzij als hulpbron, hetzij als normale stroombron, worden de data en het tijdstip van het proefdraaien, alsook de data van de controles, het onderhoud en/of herstellingen, ingeschreven in een notitieboekje dat door de organisator ter beschikking wordt gehouden van de burgemeester, de brandweer en van de ambtenaren en agenten belast met de controle op de naleving van dit besluit. Het proefdraaien gebeurt minstens voor elke thuiswedstrijd. Dit notitieboekje wordt voor het plaatsvinden van de wedstrijd door de veiligheidsverantwoordelijke ondertekend met vermelding van datum en tijdstip.

9.4. Elektrisch verwarmde buitenseats

1° Verwarmingselementen : de dienstspanning van de verwarmingselementen van deze buitenseats mag maximum 50 V bedragen. De elementen mogen niet rechtstreeks kunnen aangeraakt worden.

2° Elektrische voeding : de elektrische voeding verloopt via een scheidingstransformator. De

beveiliging van de voedingskringen naar de diverse seats mag maximum 25 A (ampère) bedragen. Indien gelijkstroom wordt gebruikt als elektrische voeding voor de seats, moeten de veiligheids van het type « hoog onderbrekingsvermogen » zijn. De elektrische voeding kan in zijn geheel en op een eenvoudige manier onderbroken worden, en dit gelijktijdig voor alle seats.

3° Thermostaat : elke seat is voorzien van een dienstthermostaat en een afzonderlijke veiligheidsthermostaat.

10. Berichten bestemd voor het publiek

Voor de nationale en internationale voetbalwedstrijden wordt er een geluidsinstallatie geïnstalleerd, die de berichten overal duidelijk hoorbaar kan verspreiden, zelfs wanneer het publiek bijzonder luidruchtig is, met inbegrip van de onmiddellijke omgeving van de in- en uitgangen en met de mogelijkheid om minstens per tribune om te roepen.

Bij het uitvallen van de normale elektrische voeding is de werking van deze installatie, inclusief alle versterkers en randapparatuur, blijvend verzekerd.

In de nieuwste stadions is ook de werking van de borden voor visuele communicatie, indien ze voorhanden zijn, verzekerd bij het uitvallen van de normale elektrische voeding.

11. Algemeen onderhoud van het stadion

Het algemeen onderhoud van het stadion omvat minstens :

1° het verwijderen, voor en na de wedstrijd, van alle soorten afval, van bruikbare projectielen en van alle gevaarlijke voorwerpen binnen het bereik van de toeschouwers;

2° een grondige schoonmaak van het stadion en de vervanging van alle beschadigde voorwerpen en materieel. De voor de vervanging gebruikte materialen zijn aangepast aan hun functie;

3° het systematisch wegwerken van roestvorming op de metalen geraamten en structuren en het ijzerwerk, met inbegrip van roest op de vasthechtings- en steunelementen van zitjes, en dit door het ontroesten, herschilderen en het eventueel aanbrengen van verstevigingen;

4° het dichten van gaten, voegen en openingen in en tussen de rijen of onder de zitplaatsen;

5° het systematisch en volledig herstellen van betonrot en andere beschadigingen van beton, en dit volgens de regels der kunst.

12. Personen met een beperking

12.1. Onverminderd de wet- en regelgeving van toepassing op de voor het publiek toegankelijke gebouwen gebruikt door personen met een beperking :

1° is elk stadion voorzien op het onthaal en de evacuatie van, alsook op de hulpverlening aan personen met een beperking, en dit in omstandigheden die qua veiligheid identiek zijn aan deze voor andere toeschouwers;

2° zijn zowel de tribunes voor de thuis supporters als de tribunes voor de bezoekende supporters, voorzien van een zone die bestemd is voor personen met een beperking en hun begeleiders en/of assistentiehonden. Deze zones zijn, onder meer vanaf de parkeerplaatsen bestemd voor deze personen, vlot bereikbaar;

3° hebben personen met een beperking vanuit elk van de voor hen bestemde zones zonder belemmering toegang tot de voor hen aangepaste installatiedelen, zoals een sanitaire accommodatie en verkooppunten voor dranken en/of eetwaren;

4° worden voor deze personen en hun begeleiders een aangepast aantal parkeerplaatsen voorzien;

5° worden de voor deze personen voorbehouden parkeerplaatsen, zones en aangepaste installatiedelen aangeduid door middel van een aangepaste signalisatie.

12.2. Voor de nationale en internationale voetbalwedstrijden beschikt het stadion over een verkooppunt voor toegangsbewijzen en een controlepunt aangepast voor personen met een beperking.

Gezien om te worden gevoegd bij het koninklijk besluit van 6 juli 2013.

ALBERT

Van Koningswege :
De Minister van Binnenlandse Zaken,
Mevr. J. MILQUET